

OŠ LAVA CELJE

PREKARSKI DELAVEC

PREKARNI DELAVEC

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorice: Maša Lilija, 6. a

Pia Lilija, 6. a

Živa Lilija, 6. a

Mentorica: Andreja Golouh

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2015

VSEBINA

POVZETEK	3
1 UVOD	4
1.1 HIPOTEZE	4
1.2 IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD	5
2 PREKARNO DELO.....	6
2.1 DELO NA ČRNO	7
2.2 ŠTUDENTSKO DELO	9
2.3 VOLONTERSKO PRIPRAVNIŠTVO	10
2.4 AVTORSKA IN PODJEMNA POGODBA.....	11
2.5 »PRISILNI« S. P.	12
2.6 JAVNA DELA	12
3 REZULTATI ANKETNIH VPRAŠALNIKOV	14
3.1 Način prekarne delo	14
3.2 Starost prekarne delavcev	15
3.3 Kje so prekarne delavci našli zaposlitev?	15
3.4 Koliko časa kot prekarne delavec?.....	16
3.5 Zadovoljstvo s svojim delom.....	17
3.6 Kaj prekarne delavci menijo, da so prednosti in kaj slabosti prekarne delo?	17
3.7 Kaj bi prekarne delavci priporočali vladi, občinam glede prekarne delo?	18
3.7 Podpora prekarne delu, DA ali NE.....	18
3.8 Časovna zagotovljenost prekarne delo.....	19
4 INTERVJU	20
5 ZAKLJUČEK.....	22
6 LITERATURA.....	24
7 PRILOGA.....	25

POVZETEK

Prekarno delo je v medijih čedalje bolj aktualna tema. Volontersko pripravništvo, delo na črno, zaposlitev za določen čas, avtorske in podjemne pogodbe, prisilni s. p. in delo na študentsko napotnico so pojmi, s katerimi se sreča vse več Slovencev. Dejstvo je namreč, da število delavcev za določen čas narašča v vseh državah in med vsemi poklici, še najbolj pa med mladimi do 30 let. Z našo raziskovalno nalogo smo želele raziskati, kako se s prvimi zaposlitvami soočajo predvsem mladi, kakšne so njihove možnosti zaposlitve in kakšne pravice imajo ob tem. Ugotovile smo, da nas mlade ne čaka rožnata prihodnost. Večina mladih prekarnih delavcev skrbi glede prihodnosti, saj so pri tovrstnem delu prihodki neredni in nizki, stalnosti zaposlitve pa ni na vidiku.

1 UVOD

Besedna zveza »prekarno delo« je pri nas med ljudmi še dokaj neznana, čeprav jo Slovar slovenskega knjižnega jezika opiše kot zastarel pojem, ki pomeni »*težaven, mučen*«. V medijih je ta tema zelo aktualna, a vendarle še ni v celoti raziskana. V naši raziskovalni nalogi nas je zanimalo in smo raziskale, kakšno delo je prekarno delo, na kakšne načine se preživljajo prekarni delavci, kakšne so njihove izkušnje, morebitni strahovi ter tudi, kako so s svojim delom in plačilom zadovoljni in kaj predlagajo k ureditvi delovnih razmerij. Ne dolgo nazaj so se namreč pojmi delo na črno, volontersko pripravništvo, zaposlitev za določen čas, delo preko avtorske in podjemne pogodbe, prisilni s. p. in delo na študentsko napotnico uporabljali izjemoma, pri določeni skupini ljudi. V današnjem času, ko pa na trgu dela vladajo težke razmere, je prekarno delo vse bolj uporabljena metoda zaposlovanja. V času svetovne krize prekarno namreč izpodriva osnovno obliko redne zaposlitve, zaposlitve za nedoločen čas, kar pa se seveda ne bi smelo dogajati.

1.1 HIPOTEZE

H1: Število prekarnih delavcev se iz leta v leto povečuje.

H2: Prekarno delo ima svoj začetek v 21. stoletju.

H3: Večina prekarnih delavcev je mladih.

H4: Prekarni delavci so s svojim delom zadovoljni, vendar jih skrbi glede njihove prihodnosti.

H5: Prekarni delavci se težko preživljajo sami.

1.2 IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD

Raziskovalne metode, ki smo jih uporabile v naši raziskovalni nalogi, so bile različne. Pobrskale smo po literaturi, prebrale nekaj diplomskih oz. magistrskih nalog, ki so bile izdelane na temo prekarni delavec, anketirale pa smo tudi nekaj prekarnih delavcev. S petimi smo izvedle intervju, saj smo želele prekarne delavce osebno spoznati.

Anketni vprašalnik je vseboval 12 temeljnih vprašanj. Vsako vprašanje je imelo 2 ali 3 podvprašanja, ki so bila odprtega tipa in opisne narave. Nismo namreč želele le golih podatkov, temveč smo se želele vživeti v vlogo prekarne delavca.

Razdelile smo 15 vprašalnikov, od tega smo dobile 10 vrnjenih, zato smo na podlagi tega naredile analizo.

Z eno osebo smo naredile tudi intervju.

2 PREKARNO DELO

Izraz 'prekarnost' opredeljuje nezavarovane življenjske in delovne pogoje. Termin 'prekarno' pomeni 'nesigurno, negotovo, dvomljivo, težko, kočljivo' in označuje takšne življenjske ter delovne pogoje in razmere. Na primer status, položaj beguncev in emigrantov v tujih državah je prekaren, prav tako vsakodneven položaj mater samohranilk. Izraz pa se je vsekakor najbolj uveljavil v zgodnjih osemdesetih letih v povezavi z delom, delovnimi pogoji, vrstami zaposlitve. (*Precarious, Precarization, Precariat*. <http://thistuesday.org/node/93>, 25. 2. 2015)

Izraz »prekarizacija« se s stališča delavk in delavcev nanaša fleksibilnost, prožnost delovne sile. »Prekarni delovni odnosi« so negotovi in nestalni delovni odnosi, odnosi po milosti delodajalcev, zaposlovalcev, začasni in navadno brez pravic iz dela.' (*Močnik V: Callinicos, 2004: XVI*)

Prekarne zaposlitve so kratkega časovnega značaja. To so zaposlitve za določen čas, sezonske in začasne zaposlitve. V teh zaposlitvah obstaja velika možnost hitrega/nenadnega prenehanja zaposlitve oziroma odpusta zaradi sprememb na trgu. Tudi pogodbe so zelo ohlapne, delodajalcu pa dajejo bolj proste roke pri odpustu delavca. (*Smolej, 2006*)

Delavec v prekarni zaposlitvi nima oziroma ima zelo malo možnosti za kontrolo in vpliv nad delovnimi pogoji v katerih dela, delovnim časom, tempom dela (npr. veliko nadur, delo ob vikendih, slabi delovni pogoji). (*Smolej, 2006*)

Delavci v prekarnih zaposlitvah niso organizirani v kolektivne skupnosti, sindikate, tako tudi ne morejo čutiti varnosti in skupne pripadnosti in nimajo svojih predstavnikov, ki bi zagovarjali njihove pravice. Delavci imajo slab dostop do ugodnosti iz dela (bolniški stalež, starševski dopust, dopust po svoji izbiri, ipd.). V prekarnem delu ni zagotovljene zaščite pred diskriminacijo in pred nesprejemljivimi pogoji dela. Pogoji dela so večkrat nezdravi in nevarni. (*Smolej, 2006*)

Prekarno delo je slabo plačano ali neplačano delo. Dohodki so nizki in se gibljejo okrog minimalne plače. Izplačila so nestalna, lahko tudi v naravi, v obliki bonov, kar povzroča neenakovreden položaj na področju potrošnje. (*Smolej, 2006*)

Pri nas prekarno delo po ocenah Statističnega urada Republike Slovenije predstavlja visokih 40 % vsega delovno aktivnega prebivalstva. Leta 2011 je bilo v t. i. atipičnih zaposlitvah (Zakon o delovnih razmerjih namreč prekarne oblike dela še vedno obravnava kot izjeme, čeprav so v resnici že čisto vsakdanje stanje) zaposlenih 15 % delavcev po pogodbi za določen čas, 13 % samozaposlenih, 7 % delavcev po pogodbi za krajši delovni čas, 4 % delavcev preko študentske napotnice in 1 % delavcev, ki so se zaposlili preko agencij za posredovanje dela.

Težava mladih je pravzaprav dvojna. Gledano s stališča generacij na trgu dela za mlade preprosto ni dovolj delovnih mest: leta 2013 se je na Zavod za zaposlovanje prijavilo 19.071 iskalcev prve zaposlitve, zaposlilo pa se jih je le 7.688. Hkrati pa so službe, ki so na voljo za iskalce prve zaposlitve izključno le v prekarnih oblikah zaposlitev. (http://www.socialna-druzba.si/index.php?option=com_content&view=article&id=275%3Aobrazi-prekarnega-dela&catid=1%3Anovice&Itemid=45, 5. 3. 2015)

2.1 DELO NA ČRNO

Slika 1: Delo na črno

<http://pravninaset.com/img/blog/8b45483eafa05c00529aa7409a9d58e9.JPG>, dostopno 1. 3. 2015

O delu na črno govorimo takrat, kadar posameznik ali podjetje opravlja dejavnost ali delo, ki ni vpisano v ustreznih register, ali če nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje registriranih dejavnosti, ni vpisan ali priglašen, kot to določajo zakoni. Delo na črno se smatra tudi takrat kadar nekdo opravlja dejavnost kljub prepovedi opravljanja

dejavnosti oziroma če tuje podjetje (razen podjetja s sedežem v državni članici Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarske konfederacije, ki opravlja storitvene dejavnosti v skladu z zakonom, ki ureja storitve na notranjem trgu), ne opravlja dejavnosti v Republiki Sloveniji v podružnicah ali opravlja dejavnost brez ustreznega dovoljenja oziroma če posameznik opravlja dejavnost oziroma delo in ni vpisan ali priglasi, kot to določajo zakoni.

Delo na črno je prepovedano. V primeru ugotovljenih kršitev vam lahko nadzorni organ, po novem tudi cariniki:

- izrečejo visoko globo in tudi z odločbo prepovedo opravljanje tega dela,
- začasno zasežejo predmete, s katerimi je bilo delo opravljeno, ali
- odvzamejo premoženjsko korist, pridobljeno z delom na črno.

Tudi omogočanje dela na črno je prepovedano. Soudeleženec dela na črno je vsaka pravna oseba, podjetnik ali tudi posameznik, ki eni ali več osebam, pravnim osebam ali podjetnikom, omogoči opravljanje dela na črno.

Pod delo na črno ne spada sosedska pomoč, nujna delo, prostovoljno oz. humanitarno delo, osebno dopolnilo delo ter delo v lastni režiji.

(http://www.vlada.si/teme_in_projekti/arhiv_projektov/preprecevanje_dela_na_crno/kaj_je_delo_na_crno/, 1. 3. 2015)

2.2 ŠTUDENTSKO DELO

Slika 2: Študentsko delo

<http://images0.zurnal24.si/slika-original-1345669270-747871.jpg>, dostopno 1. 3. 2015

Študentsko delo je začasno in občasno delo dijakov in študentov. Namenjena je mladim, ki so vključeni v proces izobraževanja in si želijo vključitve na trg dela, tako iz finančnih razlogov, kot zaradi pridobivanja delovnih izkušenj.

Državni zbor Republike Slovenije je 16. 12. 2014 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona za uravnoteženje javnih financ - ZUJF-C (Uradni list RS, št. 95/14), ki dopolnjuje ureditev na področju začasnega in občasnega dela dijakov in študentov (velja od 1. 2. 2015). Ključne spremembe nove zakonodaje se namreč nanašajo na vključitev te oblike dela v sisteme socialnih zavarovanj in določitev minimalne urne postavke.

Študentsko delo lahko opravljajo osebe:

- s statusom dijaka v Republiki Sloveniji, ki so že dopolnile 15 let,
- s statusom študenta v Republiki Sloveniji,
- s statusom udeležencev izobraževanja odraslih, ki so mlajše od 26 let in se izobražujejo po javno veljavnih programih osnovnega, poklicnega, srednjega in višjega strokovnega izobraževanja,
- dijaki in študenti, državljani Republike Slovenije, ki imajo status dijaka ali študenta v tujini (kar se dokazuje s potrdilom o vpisu, izdanem po predpisih v državi tuje šole),

- osebe, ki so zaključile srednjo šolo v tekočem šolskem letu in bodo (na podlagi vpisa na visokošolski zavod) pridobile status študenta ob začetku novega šolskega leta,
- študentje tujih univerz, ki v okviru mednarodnih izmenjalnih programov opravljajo študijske obveznosti v Republiki Sloveniji.

Delajo lahko tudi osnovnošolci, ki so zaključili osnovno šolo in so dopolnili 15 let ter bodo status dijaka pridobili s septembrom (na podlagi spričevala o zaključeni osnovni šoli in potrdila o vpisu za naslednje šolsko leto).

S 1. 1. 2007 se je ukinila možnost opravljanja začasnih in občasnih del preko študentskega servisa za pavzerje.

Študentsko delo lahko opravljajo posamezniki, dokler imajo status dijaka ali študenta, dokler ne diplomirajo ali se redno zaposlijo.

Začasno in občasno delo dijakov in študentov je od 1. 2. 2015 vključeno v pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Od začasnega in občasnega dela dijakov in študentov se plačuje tudi poseben prispevek za zdravstveno zavarovanje.. V 2015 se je spremenila tudi oblika prispevka za zavarovanje za poškodbe pri delu in poklicne bolezni, ki se ne plačuje več v obliki pavšala, ampak v deležu od zaslužka dijaka ali študenta.

Za opravljanje študentskega dela velja zakonsko določena minimalna (bruto) urna postavka v višini 4,5 evra. (<http://www.studentska-org.si/studentsko-delo>, 2. 3. 2015)

2.3 VOLONTERSKO PRIPRAVNIŠTVO

Pravice in obveznosti pripravnika volonterja izhajajo iz pogodbe o opravljanju volonterskega pripravništva. Volonterski pripravnik je strokovni delavec, njegova neposredna delovna obveznost pa se določi s programom pripravništva. Delovna obveznost volonterskega pripravnika ne sme presegati obveznosti, ki bi jo imel, če bi imel sklenjeno pogodbo o zaposlitvi na pripravniškem mestu.

Volonterski pripravnik si preko statusa, ki ga si uredi sam, uredi tudi zdravstveno zavarovanje. V času trajanja volonterskega pripravništva mora biti volonterskemu pripravniku

zagotovljeno varstvo pri delu, delodajalec ga je dolžan zavarovati za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni. (<http://www.mizs.gov.si/si/storitve/izobrazevanje/pripravnistvo>, 27. 2. 2015)

2.4 AVTORSKA IN PODJEMNA POGODBA

Avtorska pogodba je pogodba civilnega prava, ki jo natančneje opredeljuje Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah. Z avtorsko pogodbo o naročilu dela se avtor zaveže ustvariti določeno delo in ga izročiti naročniku, naročnik pa se zaveže, da mu bo za to plačal honorar. Naročnik lahko nadzoruje posel in daje navodila, če s tem ne posega v avtorjevo svobodo znanstvenega in umetniškega ustvarjanja. Med avtorska dela spadajo govorjena ali pisana dela, predstavitev iz znanstvenega ali tehničnega področja, glasbena, gledališka ali likovna dela, arhitekturni projekti, koreografska in pantomimska dela, fotografska ali avdiovizualna dela, ipd.

Razlika med avtorsko in podjemno pogodbo je predvsem v vsebini opravljenega dela. Avtorska pogodba se lahko uporablja takrat, kadar se opravi neko avtorsko delo, kot ga opredeljuje Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah. V vseh ostalih primerih opravljanja dela preko pogodb civilnega prava pa je primerna podjemna pogodba.

Če posameznik dela preko avtorske ali podjemne pogodbe, ima poleg plačila za opravljeno delo tudi pravico do svobodnega znanstvenega in umetniškega ustvarjanja. Delo si organizira sam. Naročnik lahko nadzoruje delo ter daje navodila in usmeritve, vendar je to bistveno manj intenzivno, kot pri rednem delovnem razmerju in pri tem ne sme poseči v pravico posameznika do znanstvenega in umetniškega ustvarjanja.

Delo omogoča izvajalcu pravico do plačila, lahko razpolaga s svojim delovnim časom, vendar mora do roka določenega v pogodbi z delom zaključiti. Ostale pravice kot so pravica do odpravnine pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca, pravica do odpovednih rokov, pravica do nadomestila plače za čas odsotnosti iz dela, pravica do letnega dopusta, pravica do porodniške, pravica do regresa, pravica do odpravnine ob upokojitvi ter pravice, ki izhajajo iz vključitve delavca v socialna zavarovanja na podlagi delovnega razmerja, torej zagotovljeno socialno varnost pa pripadajo delavcu, ki je v delovnem razmerju in ne tistim, ki delajo preko avtorske ali podjemne pogodbe. (<http://dostojno-delo.si/>, 1. 3. 2015)

2.5 »PRISILNI« S. P.

Delodajalec lahko sodeluje z delavcem, ki je po statusu samostojni podjetnik posameznik. Kljub verjetno nekoliko bolj zapleteni pravni situaciji, ki seveda ne more priti v poštev v vsakih dejanskih okoliščinah, je tovrstno sodelovanje za delodajalca oz. naročnika prikladno. Ker odpade plačevanje socialnih prispevkov, je tovrstno pogodbeno delo tudi finančno ugodnejše za delodajalca.

Oblika podjetja, poznana kot samostojni podjetnik (s. p.), je velikokrat najprimernejša za začetek podjetniške kariere, predvsem zato, ker ni začetnega kapitala, pa tudi prispevki so relativno nizki.

Vsak samozaposleni nam bo pritrdil, da samozaposlitev v prvi vrsti pomeni zmanjšano socialno varnost v primerjavi z zaposlitvijo pri drugem delodajalcu. Gre namreč za situacijo, kjer je vse tveganje preneseno na (samo)zaposlenega. Znano je, da samozaposleni plačujejo višji prispevek za osnovno zdravstveno zavarovanje, težje si privoščijo bolniški stalež, izkoristijo manj dopusta, delajo daljši delavnik kot ga dopušča zakon, strožje so obravnavani pri zamudah plačil prispevkov (npr. zdravstveno zavarovanje samozaposlenega se prekine že prvi dan po zamujenem izteku roka za plačilo), prejemajo zelo nizke pokojnine, težko pridobijo nadomestilo za čas brezposelnosti v primeru propada s. p. ter, ne nazadnje, za obveznosti svojega poslovanja odgovarjajo z vsem svojim premoženjem, tudi z lastnim stanovanjem. (*Gubenšek, 2013*)

2.6 JAVNA DELA

Javna dela so namenjena tistim, ki so prijavljeni med brezposelnimi in ustrezajo ciljnim skupinam za vključitev v programe.

Javna dela omogočajo:

- zaposlitev in višjo socialno varnost,
- nova znanja in delovne izkušnje, ki povečajo vaše zaposlitvene možnosti,
- vključenost v delovno okolje in širjenje socialne mreže,
- plačo, povrnjene stroške prehrane med delom in potne stroške,
- letni dopust in regres za letni dopust,

- spodbudo in podporo mentorja, usposabljanje za opravljanje dela.

V programe javnih del za eno leto se lahko vključujejo dolgotrajno brezposelne osebe. Ciljna skupina za ponovno vključitev do enega leta so brezposelne osebe, ki še niso bile vključene v javna dela eno leto, za razliko časa do enoletne vključitve. Skupno trajanje vključitve pri istem izvajalcu ne sme preseči 2 leti.

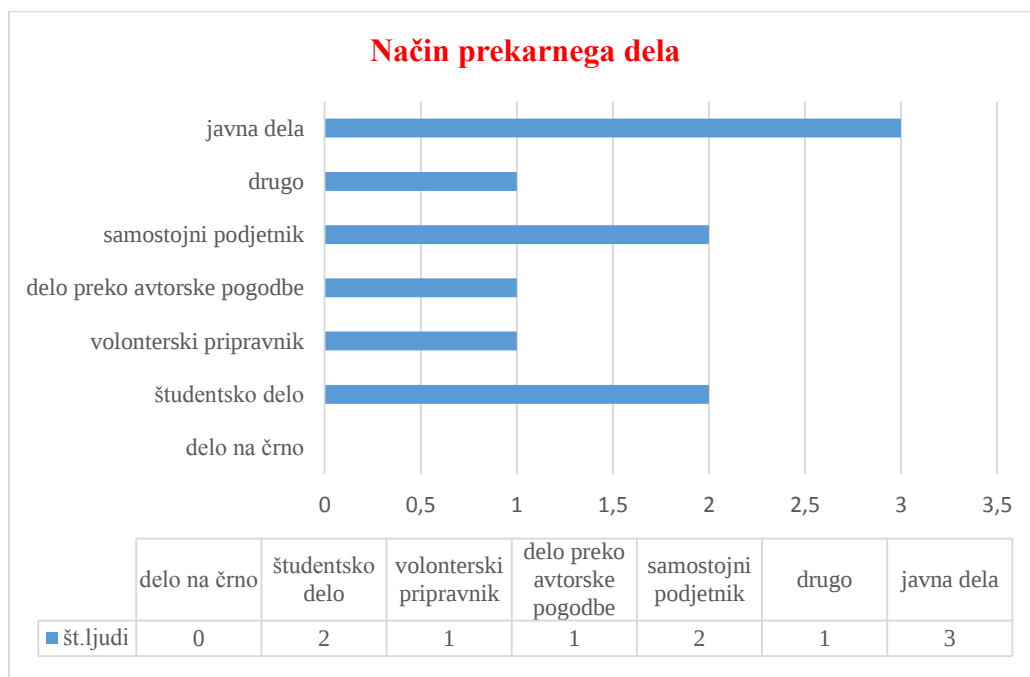
Programe javnih del izvajajo neprofitni delodajalci, izbrani na podlagi javnega povabila. Izvajalci javnih del morajo spoštovati predpise o delovnih razmerjih s posebnostmi, ki so določene za javna dela. Delovni čas javnega uslužbenca obsega 40-urno tedensko delovno obveznost. Nadurnega dela javni delavec ne sme opravljati. Z izvajalcem javnega dela mora izbrani kandidat skleniti posebno pogodbo o zaposlitvi.

(http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne_spodbude/razpisi, 26. 2. 2015)

3 REZULTATI ANKETNIH VPRAŠALNIKOV

Anketni vprašalnik smo razdelile desetim ljudem, ki opravljajo prekarno delo. Najprej smo jih povprašale, katero zaposlitev opravljajo.

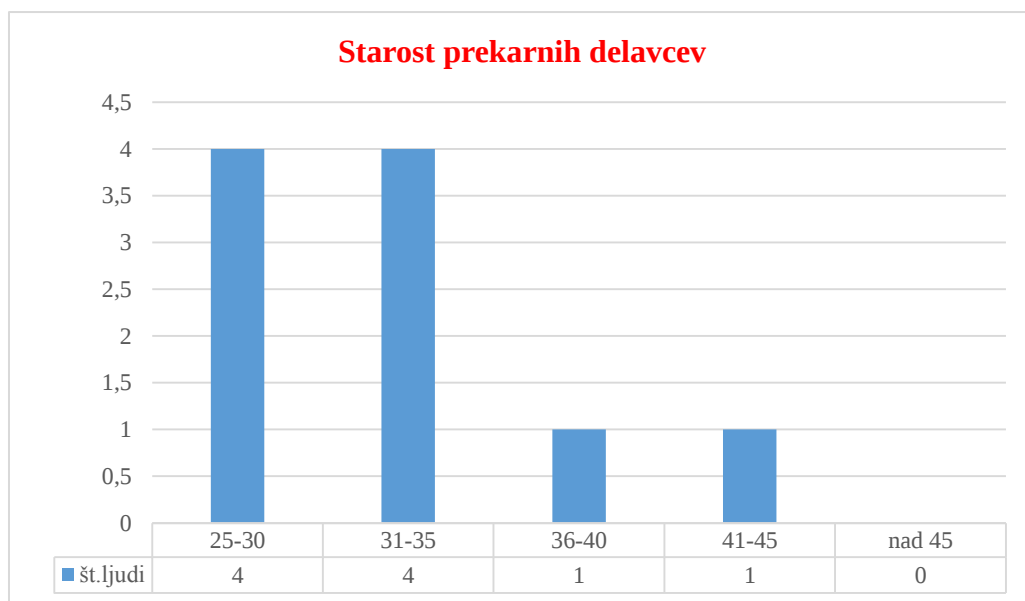
3.1 Način prekarne delo

Graf št. 1: Način prekarne delo

Kot prekarne delavci so anketiranci najpogosteje zaposleni preko javnih del. Manj delajo kot samostojni podjetniki, na črno ali v kakšnih drugih oblikah dela.

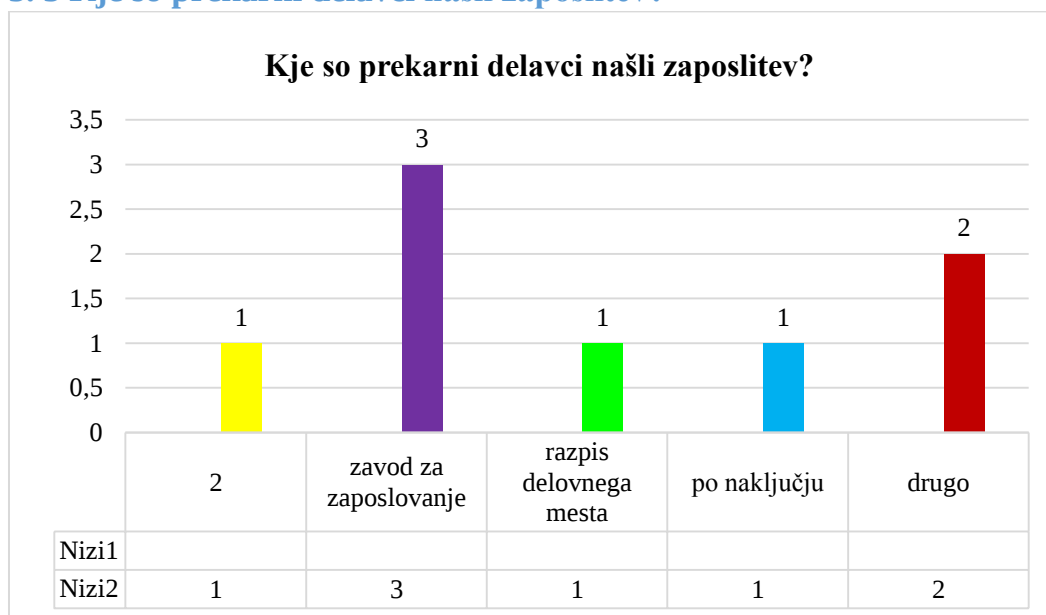
3. 2 Starost prekarnih delavcev

Graf št. 2: Starost prekarnih delavcev

Največ anketiranih prekarnih delavcev je v starostni skupini od 25 do 30 let, to je po zaključku visokošolskega šolanja. V starostni skupini nad 45 let nismo imele nobenega anketiranca, zato sklepamo, da je večina prekarnih delavcev mladih.

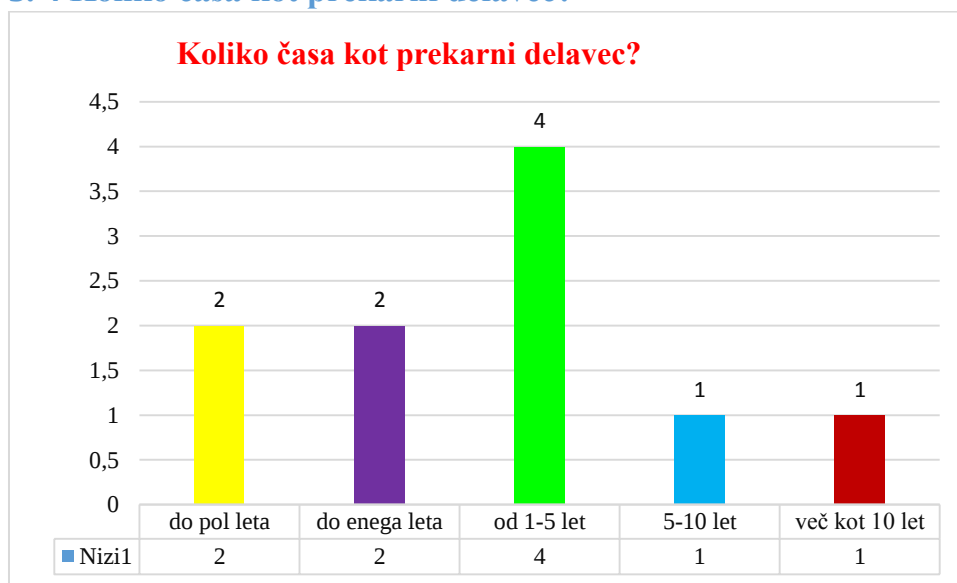
3. 3 Kje so prekarni delavci našli zaposlitev?

Graf št. 3: Kje so prekarni delavci našli zaposlitev

Tri osebe pripravljajo in vodijo projekte ter se predstavljajo z izobraževalnimi aktivnostmi. Ena anketiranka je spremljevalka gibalno ovirane dijakinje ter učiteljica slovenščine za tujce. Ena oseba poučuje na osnovni šoli. Druga oseba dela v trgovini, dve osebi nudita učno pomoč. V administraciji dela ena oseba, prav tako ena oseba prevaja in tolmači.

3. 4 Koliko časa kot prekarni delavec?

Graf št. 4: Koliko časa kot prekarni delavec?

Največ delavcev v obliki prekariata dela od enega do pet let, medtem ko ena oseba kot prekarna delavka dela že več kot deset let. Vsi anketiranci razen enega so napisali, da se počutijo enakovredni v odnosu s sodelavci, medtem ko pri enakovrednosti pri plačilu ne moremo govoriti.

3. 5 Zadovoljstvo s svojim delom

Graf št. 5: Zadovoljstvo s svojim delom

Večina je zadovoljnih s svojim delom, ker si lahko do določene mere sami razporejajo čas, ker radi opravljajo to delo in ker imajo več možnosti samoodločanja. (s.p.) Ena oseba pri svojem delu ni zadovoljna, ker ima poklic, kjer prevladujejo ženske, ki znajo biti zahrbtne, izkoriščevalske in se bojijo za svoja delovna mesta. Tudi mišljenje delodajalcev, da morajo biti na razpolago neprestano, ko jih rabijo, delavcem ni po godu.

3. 6 Kaj prekarni delavci menijo, da so prednosti in kaj slabosti prekarne delo?

Tri osebe vidijo prednost prekarne delo v večji možnosti zamenjave dela. Prav tako so tri osebe zadovoljne, ker sploh imajo delo in si s tem nabirajo delovne izkušnje. Delo se jim zdi v večini primerov ustvarjalno in dinamično, pri tem pa spoznavajo tudi nove ljudi.

Kot slabosti so tri osebe opredelile finančno negotovost in neredno plačilo. Pri prekarne delu se le-to večkrat ne šteje v delovno dobo in ni pokojninskega ter zdravstvenega zavarovanja. Prav tako ni plačila potnih stroškov in malice.

Prekarni delavci v tem odnosu doživljajo prekomerne strese, delodajalci pa jim včasih naložijo neprimerno delo. Menijo, da se pojavlja večja možnost izkoriščanja in zlorabe delavcev.

3. 7 Kaj bi prekarni delavci priporočali vladi, občinam glede prekarne delo?

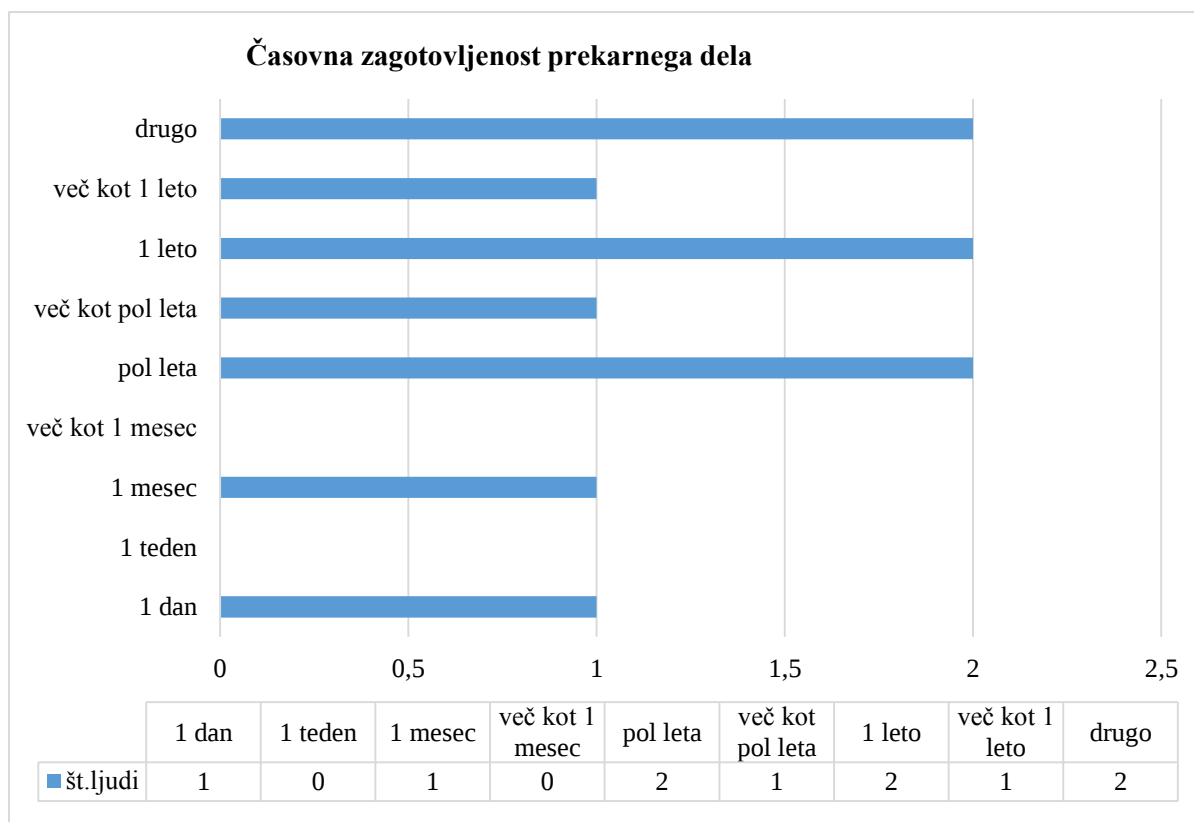
Nekateri menijo, da bi morala družba sprejeti obliko takega dela kot (žalostno) realnost večine mladih in precej ne več mladih ljudi, ter ga davčno razbremeniti oz. narediti ugodnejšega za ljudi, ki se že tako borijo za goli obstoj. Vprašani menijo tudi, da bi morali delodajalci več zaposlovati preko pogodbe, kjer je bolj natančno določen čas zaposlitve. Prekarni delavci predlagajo, da bi vsak prekarni delavec dobil denarno nadomestilo, da lahko računa na stabilen dohodek, kljub nestabilnosti zaposlitve, za tistega delavca, ki dela dlje časa isto delo, pa naj se mu omogoči pogodba za nedoločen delovni čas.

Nekateri menijo, da je to tematiko treba nasloviti na vlado EU, na globalne instance (kapital je globalen in ne pozna meja). Potrebna je ukinitve sedanje finančne ureditve in vzpostavitev nove ureditve, ki bo bistveno bolj spodbudna in prijazna do ljudi in da bodo banke in podobne institucije ali organizacije dobile bistveno manj pozornosti in bodo zato prisiljene delati tisto, za kar so namenjene – posojanje denarja. Sedaj banke (skoraj vse banke, ne samo naše, temveč tudi Evropske ali mednarodne) počnejo ravno nasprotno, premalo posojajo podjetjem in preveč se spuščajo v tvegane posle.

3. 7 Podpora prekarne delu, DA ali NE

Večina prekarne delo ne podpira, saj menijo, da gre za sodobno obliko suženjstva in izkoriščanja. Nekateri menijo, da je to priložnost za pridobivanje izkušenj in tudi možnost za redno zaposlitev. Večina tistih, ki je zaposlena preko s.p- ja podpira samostojne oblike dela, za katere pa mora biti urejena s strani države primerna socialna in ekonomska varnost. Prekarno delo naj bi bila kratkoročna rešitev, ki naj bi služila za prehod v redno zaposlitev. Žalostno pa je, da kljub vsemu ena anketiranka podpira le volontersko pripravištva, saj si s tem pridobiva izkušnje.

3. 8 Časovna zagotovljenost prekarne delo

Graf št. 6: Časovna zagotovljenost prekarne delo

Največ prekarne delavcev ve, da bodo delali še 1 leto.. Nekateri vedo, da bodo imeli svojo zaposlitev samo še en dan, spet drugi pol leta, več kot eno leto. Najbolj kritično je, da imajo zagotovljeno zaposlitev samo za en dan.

4 INTERVJU

Teja je mlada novinarka, ki dela na radiu. V medijih je delala že strokovno študentsko prakso, med študijem je na radiu pomagala ob sobotah, po koncu študija pa je prav na radiu pridobivala vedno več obveznosti.

Koliko časa že delate kot prekarna delavka?

Od leta 2007, najprej prek študentske napotnice, zatem prek avtorske pogodbe.

Kako bi opisali svoje delo?

Kot novinarka vem, katere so moje naloge. Delovnik si razporedim sama, prispevke moram oddati do predpisanega roka. Na sedežu podjetja imam zagotovljen računalnik, veliko pa naredim tudi od doma, saj današnja tehnologija to omogoča. Delo je delno računalniško, delno pa terensko. Lahko rečem, da se počutim enakovredno, nikoli se še ni zgodilo, da bi me kdo podcenjeval, ker nisem redno zaposlena.

Ali ste zadovoljni s svojim delom?

Da, ker je to moj poklic, ki ga rada opravljam. Neprestano sem v stiku z ljudmi, veliko sem na terenu, vsak dan se naučim kaj novega in nikakor ni monotono in dolgočasno.

Kako vidite svojo prihodnost? Si iščete zaposlitev drugje?

Če razmišljam o dolgoročni prihodnosti, bi si seveda želela najti redno zaposlitev, a le v poklicu, ki bi mi predstavljal izziv. Na račun zaposlitve ne bi delala na primer nečesa, v čemer ne uživam. V tem primeru raje delam prek avtorske pogodbe to kar sedaj in sama nekaj denarja plačujem v pokojninsko blagajno.

Kaj menite, da so prednosti in kaj slabosti prekarne delo?

PREDNOSTI

Sam si lahko razporejaš delovni čas, bolj si samostojen, nisi odvisen le od enega naročnika oz. delodajalca, ni se težko dogovoriti za proste dneve.

SLABOSTI

Nimaš plačane malice in potnih stroškov (razen če se drugače dogovoriš), sam si moraš plačevati pokojninsko zavarovanje, sicer ti ne teče delovna doba, uredniki te običajno manj ščitijo (v primeru tožbe npr.) kot zaposlene novinarje. Tudi prihodnost je nekoliko bolj nejasna, saj ti lahko dobesedno iz danes na jutri rečejo, da te več ne potrebujejo.

Kaj bi priporočali vladi, občinam glede prekarne delo?

Politika zaposlovanja v Sloveniji po mojem mnenju ni dobro urejena. Država bi morala predvsem zmanjšati obremenitve, kot so davki in prispevki, saj so delavci za delodajalca zelo dragi. Potem bi po mojem mnenju delodajalci tudi več zaposlovali. Pri prekarne delu pa bi moral biti strožji nadzor, saj ga zdaj marsikdo izkorišča. Po drugi strani pa je tudi samo prekarne delo za delavca zelo drago, saj mora zaslužiti zelo veliko, da mu po vseh nujnih odhodkih (dohodnina, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, potni stroški, malica, telefon, računovodstvo) ostane dovolj za življenje.

Podpirate prekarne delo? Menite, da je morda za mlade to edini način, da si najdejo zaposlitev in s tem težko želene izkušnje?

Načeloma se mi določene oblike prekarne delo ne zdijo sporne, sploh za tiste, ki ne delajo za polni delovni čas oz. ki delajo zelo različne stvari pri več delodajalcih. Tudi za mlade, da lahko postopoma vstopijo na trg delovne sile in malo tu ter malo tam nabirajo izkušnje oz. delajo nekje le na primer dva dni na teden, da se uvedejo. Tako da je dobrodošel način, gotovo pa ni edini. V prvi vrsti je treba težiti k zaposlitvam, saj prekarne delo ne bi smelo biti dolgoročno.

5 ZAKLJUČEK

Pod pojem prekarno delo uvrščamo vse oblike dela, ki so po svoji naravi kratkotrajnega značaja, ne zagotavljajo stalnosti in varnosti za delavca, delavec pa ni zadosti socialno zavarovan.

Beseda prekariat izhaja iz 19. stoletja in je pomenila » težko delo«, zato ugotavljamo, da se ta pojem ni pojavil na novo. Drugo hipotezo, ki pravi, da ima prekarno delo svoj začetek v 21. stoletju, smo zato ovrgle.

Glede na statistični urad, ki nam kaže, da v sedanjem času narašča prekarna oblika zaposlitve, lahko potrdimo našo prvo hipotezo, ki pravi, da se število prekarnih delavcev iz leta v leto povečuje. Leta 2011 je bilo namreč kar 40 % vseh zaposlenih prekarnih delavcev. Kot zanimivost naj povemo še to, da Slovar slovenskega knjižnega jezika ob osamosvojitvi Slovenije prekarne dela še ni poznal, medtem ko danes ga. Predvidevamo, da bo prekarno delo v prihodnosti še naraščalo, zaposlitev za nedoločen čas pa bo čedalje manj.

Z anketami in intervjujem smo ugotovile tudi, da je večina prekarnih delavcev starih od 21-36 let; torej mladih. Le trije so bili stari več. S tem lahko potrdimo našo tretjo hipotezo, ki pravi, da je večina prekarnih delavcev mladih.

Večina vprašanih je izjavila, da so s svojim delom, ki ga opravljajo, zadovoljni, saj si delo večinoma lahko izbirajo sami, marsikdo ga lahko odkloni. Delo, ki ga opravljajo, jih izpopolnjuje, pridobivajo si nove izkušnje, tisti, ki delajo na projektih, pa ugotavljajo, da je od predhodno dobro opravljenega dela odvisna tudi pridobitev novih projektov. S temi ugotovitvami lahko potrdimo del naše četrte hipoteze, ki pravi, da je večina prekarnih delavcev s svojim delom zadovoljna.

Žalostno je, da ima marsikateri prekarni delavec prisilni s.p., ker drugače dela ne bi dobil. Na ta način pa mora sam skrbeti za plačilo prispevkov. Niti dopust niti bolniška nista plačana.

Večino vprašanih skrbi za prihodnost, saj vedo, da se bo to delo enkrat zaključilo. Nihče od anketiranih nima dela zagotovljenega za več kot eno leto, nekateri vedo, da bodo imeli delo samo za en dan naprej. S tem lahko potrdimo drugi del naše četrte hipoteze, ki pravi, da prekarne delavce skrbi za prihodnost. Večino vprašanih moti ideja, da delodajalci večkrat pričakujejo, da bodo vedno, kadar jih rabijo, na razpolago.

Potrdile smo tudi peto hipotezo, ki pravi, da se prekarni delavci težko sami preživljajo s svojimi dohodki, saj so le-ti nizki ali neredni. Lažje je tistim, ki živijo v partnerskem odnosu, če je partner redno zaposlen, kar nekaj pa jih še vedno živi v skupnem gospodinjstvu s starši.

Na vprašalnik o prekarnih delavcih je odgovorilo deset ljudi, kar je majhen vzorec, vendar marsikdo o svojem načinu zaposlitve ne želi govoriti, v naši okolici pa ta oblika še ni tako pogosta, saj so starejši in so večinoma zaposleni za nedoločen čas.

6 LITERATURA

- Gubenšek, T. (2013): *Diplomsko delo: Davčni vidiki prekarne delo v Sloveniji*. Maribor, Pravna fakulteta.
- Smolej, S. (2006): *Magistrsko delo: Tvegane zaposlitve kot vidik fleksibilizacije trga delovne sile in nove oblike revščine*. Ljubljana, FDV.
- Zakon o delovnih razmerjih (ZDR), Uradni list RS, 2013
- http://www.vlada.si teme_in_projekti/arhiv_projektov/preprecevanje_dela_na_crno/kaj_je_delo_na_crno/, 1. 3. 2015
- <http://www.mizs.gov.si/si/storitve/izobrazevanje/pripravnistvo>, 27. 2. 2015
- <http://dostojno-delo.si/>, 1. 3. 2015
- <http://www.studentska-org.si/studentsko-delo>, 2. 3. 2015
- http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne_spodbude/razpisi, 26. 2. 2015
- http://www.socialna-druzba.si/index.php?option=com_content&view=article&id=275%3Aobrazlozila-prekarne-delovne-razmerje&catid=1%3Anovice&Itemid=45, 5. 3. 2015

7 PRILOGA

KRATEK VPRAŠALNIK ZA PREKARNE DELAVCE

Spoštovani! Smo šestošolke Pia Lilija, Maša Lilija in Živa Lilija iz OŠ Lava in v okviru projekta Mladi za Celje v tem šolskem letu delamo raziskovalno nalogo na temo **PREKARNI DELAVEC**. Vljudo vas prosimo, da nam odgovorite na nekaj vprašanj, s katerimi nam boste v veliko pomoč pri našem delu. Vse podatke bomo uporabile zgolj v raziskovalni namen.

Hvala za vašo pomoč.

Ime in priimek (po želji) : _____

Izobrazba: _____ Starost: _____

1. Kakšen je vaš način prekarne dela?

- a) Delo na črno.
- b) Študentsko delo.
- c) Volonterski pripravnik.
- d) Delo preko avtorske pogodbe.
- e) Javna dela.
- f) Kot samostojni podjetnik.
- g) Drugo: _____

2. Kako oz. kje ste si našli svojo zaposlitev in kaj konkretno počnete?

Koliko časa že delate kot prekarni delavec? _____

3. Kako bi opisali svoje delo? Se počutite enakovredni ostalim delavcem? Če ne, zakaj ne?

6) Ste s svojim delom zadovoljni? DA NE

Zakaj?

Vas morda skrbi za prihodnost? Si iščete morda zaposlitev kje drugje? Če da, kje in zakaj?

7) Ali prekarno delo vpliva na vaš odnos s starši, partnerjem ali otroki? Če vpliva, kako?

Kje živite?

- a) V gospodinjstvu s starši.
- b) V partnerskem odnosu s svojim stanovanjem.
- c) V partnerskem odnosu, z otroki in s svojim stanovanjem.
- d) Sami.
- e) Drugo: _____

10. Kaj menite, da so prednosti in kaj slabosti prekarne delo?

PREDNOSTI

SLABOSTI

11. Kaj bi priporočali vladi, občinam glede prekarne delo?

12. Podpirate prekarne delo? Menite, da je morda za mlade to edini način, da si najdejo zaposlitev in s tem težko želene izkušnje?

HVALA ZA VAŠE ODGOVORE!

LEP POZDRAV

MAŠA,PIA IN ŽIVA LILIJA